

Poštirina plaćena u gotovini.

Kr. Državno Nadodjstvinstvo - Split
Kr. Državno Nadodjstvinstvo - Šibenik
1928

GRADSKA BIBLIOTEKA
"JURAJ ŠIZGORIĆ"
SIBENIK
NAUCNI ODSJEK

Današnji broj znači 150 Din

Narodna Straža

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PREPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60. POLEGODISNE I TROMJESECNO RAZ-
MJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO; — OGLASI PO ČLJENIKU. — PISMA I PREPLATA SE ŠALU
NA UREDNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK, POŠT. PRET. 17. — RUKOPISI SE NE VRACAJU

BROJ 24.

ŠIBENIK, 4. SRPNJA 1928.

GODINA VIII.

Što da se radi?

Zar to da bude život — to da smo milijuni kocke za
drum nekolikih? — August Cesarec: *Sadite me!*

Razbojstvo od 20. juna pokazalo je još jednom, da su tradicije razbojnika Muše Kesedžije u našoj državi još uvijek neobično jake. Dogadaji i razvoj prijeka nakon 20. juna pokazuju, a pokazat će i dalje, da kod nas nema državne i narodne politike i da svaka laž, svaka demagogija, svako podloživanje niskim instinktima više mogu, nego svaka težnja i pozitivan rad na oslobođenju našeg proletarijskog naroda.

Postoji dvostruko ropstvo. Jedno je strogo fizičko: nema lične slobode, slobode kretanja ni svih onih označavajući ljudske prava. Imamo još druga vrst ropstva, koju danas nazivaju podređenošću: to je one što danas vidimo u čitavoj Evropi i svijetu, pa i Jugoslaviji. Nekolicina njih drže u svojim rukama sudbinu naroda i njom vladaju. Tu su vode današnjih stranaka, šefovi velikih poduzeća, aristokracija novca, par narodnih poslanika itd. — sve pojedinci, pred čijim mrgom sve strepiti. Zar nije to istina? Još veliki Francuz J. J. Rousseau reče u svojoj knjizi *Constat Social*, da se engleski narod, koji je u njegovo doba imao najširi parlamentarni oblik vlade, čuti slobodnim, ali da je u stvari rob; sloboden je samo dok izabere svoje mandatne, svoje zastupnike, ali kad su birani, oni gubiti svoju slobodu, davajući svojim mandatima sva svoja prava i preplašujući nekolincinu, da bez nadzora, bez ikakve mogućnosti oponiza odlučuju o njegovoj sudbinu, o miru i ratu, o životu i imanju naroda, o njegovu napretku. Što bi mi danas tek imali da kažemo? U ovo 150 godina tehnika je strašno napredovala, isto tako je i život postao komplikiranijem. Nedavno smo čitali u *Matinu* članke o industriji Engleske i u njima je u razgovoru kazao šef jednog poduzeća, da je jedan sam stroj učinio srušnjima 1500 radnika. Koncentracija nešam političke vlasti, kao što je to bilo u dobi Rousseau-a, nego i imovine i proizvodničkih sredstava u rukama nekolincima, donijeli je osiromašenje i strah naroda. Odlučno odbijamo mišljenje, da živimo u dobi demokracije, vlade naroda, jer nema. Uzmimo na primjer Jugoslaviju. Seljaka na sve strane pritisaku, ali dok on ima zemlju neobremenjenu dugom može da živi. Ali takvih seljaka je malo! Ima ih u Vojvodini, u Slavoniji i u pojedinim okruzima Srbije, ali seljak dragih pokrajina je proletariziran i ostavlja svoje domove to ide da traži nesigurni krah u industriji i radnjama. Taj krah je nesiguran, velimo. Nikad nije pravo siguran, da li će u poduzeću osvanuti ili će da leti napole. Kad ostari, eto mu ceste i prosjačkog štapa. Nitko neće da uzima radnika sa familijom, jer svatko voli da plaća radnika mlada i samca, a ne da plaća još i njegovu obitelj. A kada dođe besposilica — u Jugoslaviji kažu da je samo prijavljenih 170.000 ljudi bez kruha! — opet cesta, opet prosjačenje, premda

samo država u povoljnim ekonomskim okolnostima i premda, dok se s jedne strane gladuje, s druge se bacaju desetci i stotine hiljada dinara za sratovske gezebe (Vojvodina).

Na ovo hoćemo da upozorimo sve trijezne ljudi bez razlike narodnosti u ovoj državi. Razbojstvo od 20. juna nije dovelo do istrežnjenja vodâ i naroda, da se moraju sve neovjećnosti uklanjati. Nakon 20. juna u jednim novinama čitamo, kako će Vukićević ostati na vlasti, u drugima kako bi Radić morao dobiti sastav vlade, u trećima je opet kakva kombinacija o ići i vići itd. Kao oda je riješen problem narodnoga opstanka sasvim time, što doda na vlast Vukićević, Radić, Pribićević, Davidović i družina! Po djelima želimo da ih upoznamo, a imamo već i dosta iskustva. Tu skoro su istaknuti ljudi kršćanskog radničkog Strukova. Saveza hijeli da doda pred Skupštinu jedan načrt zakona o radnom судu i obveznosti kolektivnog ugovora o radu, po kojem bi radnik bio zajamčen minimum potreban za život, stalnost, higijenu i poduzeća i potreban odmor. Iz ustiju jednog bivšeg ministra socijalne politike čuli smo, da se takav zakon nebi mogao sprove-

sti kroz Skupštinu. Za nj bi glasovalo u najboljem slučaju 35 poslanika!

Siroki narodni slojevi treba da uvide, da u ovoj državi nema kakve borbe za ideje, nego da je tu obična borba za vlast. Razlike između stranaka nema u načelima, nego u tome koji i lije li u vlasti. S toga nije čudo da se tako strašno jurija na vlast, blizu koje je državna blagajna, i da nema nikakve razlike u radu bilo koje stranke na vlasti. Kome je bog novac i vlast, nema smisla za narodnu bijedu i narodne potrebe. A novac i vlast su danas bog bogova jednako i stranci g. Vukićević i Radić, kao i strankama Davidovića i Pribićevića. I kad danas upozoravamo izborniku masu na to, želimo da se ona ne pusti varati i da ne misli da će biti riješeno poglavljje narodne bijede time što će ih Vukićević ostati na vlast ili što će Radić sastaviti vlada, ili što će opet tuti quanti gurati svoje lance na vladin organ. Kad već ne može da dode do potpune preorientacije naroda ka dobru, neka izbornici u svojim strankama energično hvataju za gašu demagogije i podle varalice, koji već do desete godine vuku za nos trinaest milijuna državljanina, neka se ne puštaju varati ni srpskom, ni hrvaštvom, ni slovenaštvom, nego neka stvarno i rasudno pogledaju istinu u oči.

Ab-agro

samo tako može razumjeti da i nakon prevrata, usprkos podjele zemlje, ima seljaka sa mnogo i sa malo zemlje. Cesto mi je došlo ovakvo pitanje: Kada se već zemlja dijeli, zašto se nisu pravili dijelovi, koji bi bili približno jednak i čija bi se veličina razlikovala jedino obzirom na kvalitet tla? Svatko ko poznaje seljaka, znade kako se seljak ustrojno drži jednog zahtjeva, ako ga smatra pravednim i potrebnim. Tačko sam i ja u volškom području od pojedinim seljaka pače i na velikim skupštinskim, kada bi ih pitao da li oni že ovakav način podjele zemlje, uvijek dobivao jednakodgovor: „Da, mi tako hoćem!“

II. „Kulak“

Iz izvajanja o prava na iskoriscivanje zemlje proizlazi da nije ni pošto „kulak“ onaj, koji sa svojom obitelj posjeda mnogo zemlje. To mu može da pripadne po pravu i zakenu, ako ima mnogo djece, te ako živi u općini bogatoj zemljom. K tome se može često dogoditi, da on sa radnim snagama svoje obitelji ne može sasvim da obradi pripalu mu zemlju, jer n. pr. ima još malo djece (koja takođe dolaze u obzir kod podjele zemlje), a njegova žena s tog razloga mora da jedan dio svoje snage upotrebi za brigu oko djece. U ovom slučaju on mora da trajno unajmi, već prema prilikama, 2 do 3 radne sile. Ovakovo unajmljivanje koje odgovara upotrebi posluge (slugu i služavku) još ga ne obilježuje kao kulaka. Predpostavlja se dašto da i sam seljak radi pored svojeg kmeta, i da se u postupanju s njime (nadnicu itd.) drži zakona. Prelaz od dobrostojećeg srednjeg seljaka do „kulaka“ bio bi svakako lak, kad ne bi boljevička stranka pravila poteskoću svake vrsti (političko i gospodarsko obespravljenje). Pomisao na takav pritisak sa strane vlasti, a s druge strane želja za dobitkom, vode ovdje sigurno vrlo često ljudi borbu. Tako sam ja razgovarao sa jednim kulakom (vidi III.), koji je uslijed dobre žetve 1926. g. nabavio još jednog konja, i za 1926-27. g. osim zemlje, koja njemu pripada (42 desjatinje), uzeo od susjeda još 15 desjatinje u zakup. Da uzmognе obraditi zakupljenu zemlju treba da unajmije radnu snagu. Jer je on još prije toga slvio kao srednji seljak, sada mu bi oduzeto izborni pravo. Osim ovih i još dojde opisanih „zastrašujućih mjer“ kuša kompanija da posebnim sredstvima (kao n. pr. pogodovanje u pitanju kredita, u pitanju opskrbljivanja sa mašinama i t. d.) srednjeg seljaka uzdrži od toga da postane „seljak, koji ide za dobitkom“ i. j. kulak.

Nerazumljivo je zašto se kulak prevedi sa „bogati seljak“. Nešto može da bude seljak bogat zemljom, a da ne bude kulak. Ispravan je izraz „seljak šiđardžija“, „seoski lihvare“, „spekulant“.

III. Razgovor sa „kulakima“

Mi smo se često razgovarali sa kulakima. Bili su dosta nepristupačni i nepovjernjivi. Na putu iz Moskve do Saratova izvukao je jedan od

Ernst Putz, član Reichstaga: Kulaki

Prigodom mog boravka u novembru 1927. g. sa njemačkom sejlačkom delegacijom u Autonomnoj Sovjetskoj Republici Nijemaca Volge, ograničio sam se skoro isključivo na to, da upoznam razvoj sela nakon oktobarske revolucije. Mi smo zato izabrali volški njemačko područje, jer smo tu mogli da razgovaramo sa stanovništvom bez ikakva tumača i k tome smo mogli da ispitujemo pružene nam dokumente bez prevadjanja. Što se tiče poljoprivrede, područje volških Nijemaca teško se može da uzme kao uzor, jer tu seljaci rade pod osobito teškim prilikama (podneblje, velika udaljenost seoskih naselja od oranica) a k tome su katastrofom gladi 1920-21. g. bili u svom razvitu vanredno zaustavljeni. Oko 25 od sto ljudi i 50-90 od sto sveukupne stoke ponudio je svojevremeno od gladi i nadolnih zaraza.

Kod mojih ispitivanja osobito sam važnost pridao tome da ustanovim politiku stranke (boljevičke) na selu obzirom na politička prava raznih slojeva seljaštva, kao i obzirom na gospodarsku pripomoć, koja se udjeljuje raznim slojevima. Ali mi će čini potrebnim da prije kažem nekoliko općenitih stvari glede načina podjele i iskoriscivanja zemlje. Tek predzadnji dan mog boravka u volškom području objasnio sam si pravo na zemlju. Imao bil je nešto da kažem i o pojmu „kulak“ jer se taj pojam ne pokriva sasvim sa onim, što se kod nas pod tim razumijeva.

I. Zahtjevi seljaka glede podjele zemlje

U Njemačkoj seljaštvo sa malo zemlje, kao i seljački sinovi kasnije rođeni polažu zahtjev na toliko zemlje, koliko je potrebno da se jedna poprečna seljačka obitelj (6-8 članova) može time prehraniti. Naprotiv ruski seljaci, koji nemaju ili imaju malo zemlje, decenijama, pače i stoljećima, zahtijevaju podjelu zemlje po broju duša. U onim područjima — tako nekako i u predjelu volških Nijemaca — u kojima je zemlja većim dijelom još prije revolucije bila u rukama seljaka, nije zemlja bila vlasništvo seljaka, već je bila „općinska zemlja“. Svakih 9-12 godina vršila bi se iznova podjebla ove zemlje po onovremenom stanju broja pučanstva. Po tome dio zemlje po glavi („duša“), bivao je prirastom seoskog pučanstva uvek manji. Iz ovog načina iskoriscavanja zemlje slijedi, da se je dio zemlje koji pripada jednoj obitelji mijenja od podjele do podjele, već po brojčanom stanju obitelji.

Ovaj seljački zahtjev zatekli su u jeseni 1917. g. i boljevičci, nakon što ni njima nije pošlo za rukom da nagovore zastupnike seljaštva na jednu drugu formu iskoriscavanja zemlje. Mislim da ovdje nije potrebno da se ukaže na razlike manjkavosti ove forme iskoriscavanja zemlje. Stoga sam držao da imam ráđije da tako pregledno sve razložim, jer se

ovih ljudi bravu iz džepa i rekao: „Mi ne smijemo da govorimo, imamo bravu na ustima“. Oni ne taje da se osjećaju čavanim i nadziranima, te da se boje sovjetske vlade.

Već ova prva izjava je učinila da više nisam vjerovao u to da se vlada oslanja na kulake, da su oni pogodovani, da imaju prednost kod podjeljivanja mašina, kredita i t. d.

Prvog novembra imao sam priliku, dok sam očekivao ostale članove delegacije, da razgovaram sa jednim seljakom, koji je prodavao svoje žito u elevatoru na stanicu Titorenko uralske željeznice. On sa svojom familijom od 7 članova imao je zemljišta 42 desyatine (oko 45 ha), požnjevo je po priliči 3000 puda žita (oko 960 centi), pišao je 316 rabača poreza (toliko vrijedi 375 puda žita, dakle davanest procenata svoje žetve). Od stoke je imao 6 deva, 3 konja i pet krava. On je od susjeda uzeo u zakup još petnaest desyatina, jer ih ovaj nije mogao da obradi radi pomanjkanja stoke. Kad sam ga upitao za njegovo socijalno stanje, on mi nešto zburjeno odgovori, da je on „buržu“. Ja ga zapitah znači li to da je on „kulak“. On mi se tužio da ga oni tako podragljivo zovu (t. j. buržu). Otkada je uzeo susjedovo zemljište u zakup izgubio je izborni pravo. Njemu pak nije mnogo do toga bilo stalo. Ali on bi svejedno volio da ostavi zakupljeno zemljište, jer reče mi — ogledavajući se pozorno okolo — „Kulaki bit će od vlaste pogazeni“. Na koji način? „Kulaki ne obivaju kredita, reče, teško da kupuju mašine, n. pr. traktore ne mogu nikako, te su kričeni gledanii oštros kontroverzani“.

U večer istoga dana došla su sa

puta dva auta naše delegacije i mismo morali nakon što je mjesec zašao, da prenoćimo u obližnjem bojnjem selu. Kulaci su se na sličan način tužili našim nepartijskim članovima delegacije. Oni su još dodavali, da n. pr. njihovi sinovi ne smiju da služe u vojski — pa niti kod etapnih četa — i da k tomu još moraju da plaćaju 100 rubala poreza. „Misimo isto tako dobiti ruski državljanini i hoćemo da „služimo u vojski, ali ne smijemo“. Ovo obeshrabljivanje je njih očito žalostilo, što nas je tim više začudilo, jer bi mi prije očekivali, da će se zato ljudi veseliti, što se mogu otkupiti. U istom selu doznali su naši vanpartici, da sinovi dva seljaka nisu bili pripušteni poljoprivrednoj akademiji u Moskvi, kao sinovi buržuja, te da će za sada učiti u Berlinu.

Ovakvi i slični pojedinačni razgovori sa kulacima jasno pokazuju raspolaženje u ovim krajevima. Oni se osjećaju zapostavljenima i mimoizlaženima, oni osjećaju da traže.

Ocitno je sigurno, da ovi krajevi sve pokušavaju da obidu postojće zakone, da dobiju upriva na slojeve srednjih i nižih seljaka, u kratko da kuju zavjere proti postojće državne vlasti, protiv diktature proletarijata. Treba samo jednom pažljivo pročitati nekoliko brojeva od onih pet časopisa, koji izlaze u njemačkom jeziku („Vijesti“, „Novo selo“, „Seljak“, „Sjetva“ i dr.), i nalazi se slika ove borbe. Ali iz ovih novina vidi se baš i neumorno nastojanje „saradnika“ (t. j. dešniku sa sej) da se suzbija „kulavši“. Ali na koncu ništa ne djeleju uvjerenjive na mene nego gorka i oprežna rečenica „Kulaki bit će satrveni od vlaste“, koja je izšla iz ustiju samih onih, kojih se to tiče.

mjeseca o. g. naravni prirast donio je Italiji 174.000 žitelja, ako uzmemos u obzir, da je bilo 391.700 rođenih

i 217.300 preminulo, a to je u skladu sa našim materijalima.

Ivan Cankar: Djeca i starci

Djeca su običavala da razgovaraju, prije nego idu spavati. Sjela bi na široku peć i pričala si ono, što bi im palo na pamet. Kroz mame prozore gledao je u sobu večernji mrak s očima panim sanja, iz svih uglova vile, su se u vis tih sjene i nosile čudane bajke sa sobom.

Pričala su, što bi im palo na pamet, ali na pamet su im dolazile samo lijepo priče, spletene iz sunca i topoline, iz ljubavi i nade. Čitava budućnost bila je jedan sam dug i svijetli blagdan, između Božića i Uskrsa nije bilo Pepevnice. Tamo negdje iza šarenog zastora život se titravio i bještao prelijevao tihom iz svijetla u svjetlo. Riječi su bile napolna razumljiv šapat; nijedna priča nije imala početka, ni jasne slike, nijedna bajka kraj; ponekad su govorila sva četiri djeteta skupa i nitko nije smetao drugoga; svih su gledali zaneseno u ono prelijepo svjetlo nebesko, tamo je bila zvonka i prava svaka riječ i svaka priča je imala svoje živo i jasno lice, svaka bajka svoj bještaši kraj.

Djeca su bila tako slična među sobom, da se u mraku nije baš ništa razlikovalo obraz najmladega, četiriodišnjega Tonka, od obraza desetgodisnje Slavke, najstarije medu njima. Sva su imala uske i male obraze i svih su imali velike, širov otvorene, u se i u daljinu zamišljene oči.

Te večeri je silovitom rukom poseglo u nebesko svjetlo nešto nepoznata iz tuđih strana, i udario nemilosrdno u praznike, priče i bajke. Pošta je bila javila da je otac „pao“ u Italiju. „Pao je“. Nešto nepoznata, novo, tude, čisto nerazumljiva stupilo je pred nje, stalo je tamo visoko i poširoko, a nije imalo ni obraza, ni očiju, ni usta. Nikamo nije spadalo: ni u taj glasni život pred crkvom i na putu, ni u taj topli mrak na peći, ni u bajke. Nije bilo ništa vesela i ništa osobito žalosno; jer bilo je mrivo, ta nije imalo ni očiju, da bi pogledom otkrio zašto i otkuda, niti usta, da bi riječu kazalo. Misao je stala pred tom ogromnom prikazom uboga i plaha, kao pred silnim crnim zidom, i nije mogla nikamo. Približila se zidu i tamo je osupnula i umučala.

„Kada će se sada vratiti?“ upitao je zamišljen Tonko.

Slavka ga je očinula ljtutim pogledom:

„Kako bi se vratio, kad je pao?“

Svi su šatili, sve četvero je stalo pred silnim crnim zidom i nisu vidjeli kroz.

„I ja ču ići u rat!“ nenadano se javio sedmogodišnji Mato, kao da je hitrom rukom zgrabio pravu misao i sve što se mora kazati.

„Premalen si!“ opomenuo ga je dubokim glasom Tonko, četiriodišnji, koji je hodao još a suknjicama.

Milka, najmanja i najbolježljivija od svih, zaognuta u prevelik mate-

rin rubac, tako da je bio u skladu s tome svežnju, među njima glasicem, kao odsjene:

„Kakav je rat, to reci Mati priči kazui!“

Mato je razlagao:

„Rat je svakako takav, da ljudi kolju nožima, sijeku sablje i ubijaju puškama. Sto više ih kolješ i posječeš, to bolje je i niti ništa ne kaže, jer tako mora biti. To je rat.“

„A zašto se kolju i sijeku?“

tala je Milka, bolnica.

„Za caru“ kazao je Mato i

tili su. U silnoj dalji prikazalo

pred njihovim zastrtim očima ne

silna, ožarena svijetlom glori,

Nisu se maknuli, sapa im se je

usudila iz usta; kao u crkvi za

likog blagoslova.

Nato je Mato po drugi put

mahnuo hitrom rukom te zgradio

svoju misao, možda samo zato,

bi na obe strane razmaknau tih

koja je mrko ležala nad njima.

„I ja ču ići u rat... na nepratelja ču ići!“

„A kakav je neprijatelj... da

ima rogove?“ nenadano je prisutni Milkin glas.

„Dakako da ih ima... ta k

bi drukčije bio neprijatelj?“ ozbiljno skoro ljutito uvjeravao je Tonko.

Ni sami Mato nije znao pr

odgovora.

„Mislim da ih nemam!“ Kazao

polaganio, ali riječ mu je tekući

stala.

„Kako bi imao rogove... čovje

je kao i mi!“ javila se nevojna

Slavka. Na to se zamislila i još

zala: „Samo duše nemam!“

Nakon duga razmišljanja p

je Tonko:

„A kako je, ako čovjek pa

u ratu... tako nauznak?“

Pokazao je kako čovjek p

nauznak.

„Pobiju ga... do mrtvog“ mi

je razložio Mato.

„Otač mi je obećao, da će

donijeti pušku sa sobom!“

„Kako bi je donio, kad je pa

osorno ga je odbila Slavka.

„Pa su ga pobili... do mrtvog“

„Do mrvla!“

Osam mlađih, širom otvoru

ociju je utihnuo i plavo bujilo

mrak... bujilo u nešto nepoznato

srce i pameti nerazumljiva.

U isto vrijeme sjedili su dje

baka pred kućom na klupi. Zad

večernja rosa svjetlila je iz tam

liča u vrtu. Tiha večer je bila;

mo iz štale čuo se otegnut,

hrapav jecaj; valjda je bila te

mlada mater, koja je otišla da k

stoku.

Starci su sjedili duboko zgr

tiesno jedan pokraj drugoga i d

li se za ruke, kô što odayno već i

prije; gledali su u nebesku večer

zoru očima bez suza i nisu rekli

jedne riječi. —

„Iz knjige Podobe iz sanj.

Iz države našega susjeda

TRST, 30. junia 1928

16. o. mj. došlo je ovdje do teoga narodnoga izdajstva. Kako je poznato, fašizam nastoji da uništi sve slovenačke i hrvatske institucije Istri, Trstu i Goriškoj. Nakon što uništo školstvo i stolne prosvjetne organizacije, napao je svom silom na naše ekonomske organizacije, a iprve je rasputio zadružnu kršćansku centralnu zadružnu Zvezdu u Gocicima i tamo stavio fašistički komandanta. Sada je htio isto da učini sa adružnom Zvezom u Trstu, u kojoj sjede trčanska liberalna gospoda. Ledunski nastojanjem njezinog predsjednika dra Agnelli, na skupštini d. 16. o. mj. došlo je do kompromisa, koji je nečastan te znači arođno izdajstvo u slavenskim revovima. Trčanski liberalci su pritali da ZZ promjeni ime u talijansko,

da u gl. odboru Slaveni imaju redsjednika i 5 odbornika, koje sujaju zadruge, a Talijani 2 potpredsjednika i 5 odbornika, koje delegira fašistička stranka. Prema tome zasjemu je uspjelo da dobije, iako temu za se i jedne zadruge, većinu i centralnom vodstvu. Gospoda trčanski advokati pustili su da u gl. odbor fašizam pošalje poznatog dra Petrisa, koji organizira bande za provale u hrvatske crkve u Istri, i fašističkog tužnika Graziolija.

Ne gl. skupštini je dr. Agnelli sprječio svaku debatu time, što je pustio da na nju dođu fašistički predstavnici. Da je taj čin dra Agnelli, koji su blagoslovili gg. dr. Wilfan,

dr. Slavik i dr. Čok, obično narodno izdajstvo, jasno je, jer kad su u odboru fašisti u većini, izvadat će se fašistički, ne slavenski načrti. Na samoj skupštini bile su za predlog dra Agnelli predane 33 glasovnice, uglavnom onih ljudi, bivših Sokola i liberalnih načelnika, koji su nedavno na predlog Graziolija zaključili da se moraju promijeniti slavenske općinske table, i koje fašistički Popolo di Trieste hvale, jer da se njihovom pomoću počeo razbijati slavenski na Krasu. Protiv je odlučno glasovalo 10 ljudi, a 20 je glasovalo protiv dra Petrisa i Graziolija. U novi odbor dao je dr. Agnelli zabrati i istarskog Hrvata dra Mirka Vratovića, misleći da će se on mjesto prihvati, ali se on ugorčen zahvalio.

U srijedu došao je aeroplano nenađano u Goricu Mussolini i prvi oficir generalnog štaba.

U fašističkim poljoprivrednim sindikatima upisano je danas 1.540.795 članova, od toga 990.795 kmetovskih kolona i 550.000 posjednika. Prošle sedmice održana je u Rimu gl. skupština konfederacije fašističkih industrijalaca, na kojoj je i Mussolini govorio.

Ovih dana centralni institut statistike za Italiju publicirao je ove demografske podatke: 31 dec. 1927. pučanstvo u Italiji brojilo je 40.796.000 žitelja, tj. 390.000 više nego 1926. g. Ako se toj brojčici nadoda 9.250.000 Talijana u inozemstvu, bilo bi svih Talijana oko 50 milijuna. U prva 4

u prvom redu jasan stav HSS, če uslijediti tek nakon povratka Radića u Zagreb, te da onda i doneće zaključke o svom daljem držanju.

Manjine u Mađarskoj

Po službenoj mađarskoj statistici iz g. 1920 u Mađarskoj se nalaze ove narodne manjine: 551.211 Nijemaca, 141.882 Slovaka, 23.760 Rumunja, 53.989 Hrvata i Srba i 62.248 drugih. Za ove narodne manjine postoje ove osnovne škole, koje imaju pretežno utrakvički karakter t. j. podučavanje se vrši u državnom jeziku i jeziku manjine: 4 njemačke škole, 43 njemačko-mađarske škole, 24 mađarsko-njemačke škole, niti jedna čisto slovačka škola, 36 mađarsko-slovačkih škola, 8 mađarsko-rumunjskih, 7 srpskih, 24 srpsko-mađarskih i 17 mađarsko-hrvatskih škola. Sve to su podaci za školsku god. 1924-25. I pored lošeg karaktera tih uglavnom utrakvičkih škola, moramo znati da od 48.596 njemačke školske djece 21.582, t. j. skoro polovina mora polaziti čisto mađarske škole, a od 15.372 slovačke školske djece 10.204 t. j. čitave dvije trećine moraju ići u čisto mađarske, dokle niti utrakvičke škole. U Mađarskoj nije 1924-25 bilo ni jednog pučkog učitelja Slovaka!

Praški listovi, koji donašaju ove podatke, ističu da je u CS Republici za mađarsku manjinu 794 pučkih mađarskih škola, 17 gradanskih, 4 srednje, 5 trgovачkih, 4 trgovackih viših škola, 21 obrtna škola itd.

† Damjan Katalinić

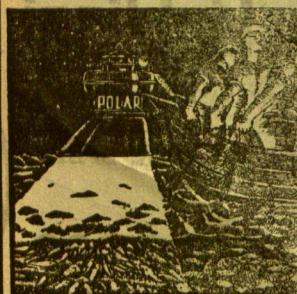
27. lipnja u 2 sata umro je u jednom sanatoriju u Grazu nakon duge bolesti naš odlični prijatelj, prvak HPS u Kaštelima Damjan Katalinić, veletrgovac u Kaštelima.

Dragi pokojnik bio je odličan krčanin i Hrvat. Neobično čestit u svom poslovovanju, pokazivao je sve odlike uzorna muža, radodarna prema sirotinji i pomagača svake dobre akcije. Prije rata bio je odličnični članon Starčevićeve hrv. str. prava te njezinim kandidatom, aiza rata bio je između prvih boraca za Hrv. pučku stranku, kojoj je bio ne samo neobično odan, nego i jedan od najaktivnijih radnika. Bio je dugogodišnjim predsjednikom Hrvatske Štedione u Novom, a isticao se kao radnik na ekonomskom polju.

Mi dragom našem prijatelju, koji je u 59 godini života umro i ostavio žalosnu svoju dićnu supruгу i čestero djece te tri brata uz brojnu svoju i prijatelje, želimo Božji mir duši i rajsko naselje u nebu.

ORIGINAL „POLAR“

Ribarsko svjetiljko od 400-2000 svjetla

Eksplozija isključenjal Funkcija zajmica! Jednostavno ručovanje! Minimalan potrošak petroloja!
„PETROLIN“
ZAGREB Dražkovićeva ul. 58
Našteftinje nabavno vrelo u Jugoslaviji!
Vlastita radionica za avaki popravak!

„RADION“ pere sam a izbjeljuje kao sunce!

Ispratjal pok. nar. posl.

Aterlat na čovječnost duboko je revoltirao duše svih čestitih državljanina, napose pak Hrvata. To se najbolje vidjelo na sprovođu žrtava. U pogrebnoj pratnji učestvovalo je preko 100.000 ljudi. Govorili su dr Trumbić, Heinzel, Sv. Pribićević, Predavec i drugi. Pogreb je obavljen na troškove grada Zagreba, koji je ujedno priskrbio dostojan pogreb i trojici žrtava demonstracija u Zagrebu.

U Šibeniku dan po pogrebu održane su u Varaškoj crkvi zadužnice za upokoj duše umorenih nar. zastupnici. Glagoljašku službu Božju održao je prof. J. Gršković, a svećano odriješenje dao je župnik Silov. U zadužnicama učestvovala je masa naroda, koji je popunio sav veliki prostor pred crkvom. Iz mise održane je javna komemoracija, koju je otvorio načelnik D. Škarica. Prvi je pročito svoj govor g. M. Žaja, a za njim su govorili dr Poturica, Vl. Kulic te odvj. dr Štambak. Šibenska glazba, koja je svirala za vrijeme zadužnica tužljake, osvirala je hrvatsku himnu.

Politički položaj

Do danas u političkom životu u Beogradu nisu nastupile nikakve promjene. Očekuje se da će do življeg pol. života doći krajem tjedna. Vlada još nije predala ostavku, a Stj. Radić odbija da dade kakvu političku izjavu.

Kriza splitske općine. Radi proslave Vidovdana došlo je u splitskoj opć. većini do nesuglasica, koje su učinile da općinska uprava nije učestvovala na svečanom pomenu. Načelnik dr Tartaglia, koji je zastupao drukčije mišljenje, nego opć. većina, smatrao je to za izraz nepovjerenja te je u subotu korektno predao ostavku. Jučer je opć. vijeće rasputeno.

Primanje stranaka kod Velike Županije u Splitu. Gosp. Veliki Župan kao i gg. referenti primat će od 15. t. m. pri oblasnoj županijskoj upravi svakoga dana osim nedjelje i drugih blagdana od 8-11 sati. Radi zvaničnoga rada poslije podne bez i kojeg izuzetka ne će se primati ni jedna stranaka.

Iz Šibenika i okolice

Promocija. U subotu promovirani su na čest doktora prava na zagrebačkom sveučilištu naši sugrađani gg. Milivoj Ivčić, odvjetnički kandidat, i Metod Krojna, aps. iur. Srdačno čestitamo!

† Tonko Madirazza. U nedjelju ujutro je nakon teške bolesti kod svojih u Trogira pravnik Tonko Madirazza u 21. godini mладosti. Pogonjaju se isticao u Šibeniku kao odbornik mjesnog Sokolskog društva i Krke, te je bio zbog svoje prijateljske naravi od sviju obljuhulen. Jučer mu je obavljen sprovod, u kojem su učestvovali i brojni pokojnikovi drugovi iz Šibenika. Mir njezinoj duši!

† Antula (Ruda) Stošić. U nedjeljak zadesila je agledna rodbina Stošić teška žalost gubitkom vrijedne Rude Stošić, rođene Baranović. Bila je opće poznata sa svoje radinosti, dobrote i prijaznosti te kao takva obljuhuljena, što je pokazalo juče i lijep sprovod. Mir njezinoj duši, a obitelji naše žalovanje!

G. Petar Belamarić, naš sugrađanin, položio je prošlih dana odlikom notarski ispit u Splitu. Čestitamo!

Proslava Vidovdana u Šibeniku obavljena je ove godine bez učešća građanstva sa samim predstavnicima vlasti.

Naš PŠK Krka, koji je prošlih dana učestvovao na prvenstvenim utakmicama u Budimpešti, te se uspšo neugodnog položaja plasirao kao treći iz Mađarske i Njemačke, sudjelovat će u nedjelju na utakmicama u Subotici.

Matura na preparandiji. Prešlih dana obavljena je pod predsjedanjem dra M. Grbe, sveuč. prof. matura na mjesnoj preparandiji. Rezultat je ovaj: odlikom sa položili ispit zrelosti Anić-Matić Anka, Baranović Milka, Bego Kažimir, Bibić Marija, Brnetić Josip, Budimir Dušanko, Bumber Fedora, Cvitan Gabrijel, Čolović Đaro, Fabjanec Katica, Fredotović Krunoslava, Jurin Vinko, Lakić Dušan, Marenić Anka, Martinolić Zimska, Midenjak Marija, Mezolin Mate, Pejković Božidar i Srzić Josip; zrelima su proglašeni Adum Zora, Antić Audrija, Berak

Lucija, Božikov Šimics, Crvarić Paško, Cvitanović Petronila, Curbeg Ljubica, Dobrovčić Jelka, Eškinja Marica, Erdelez Ljubomir, Grabovac Branko, Grabešić Miljenko, Kordić Veseljko, Grimani Marija, Keran Ema, Kersnić Neva, Kliskić Jozica, Koštre Rozarija, Lambaša Toma, Lambaša Marija, Madirazza Olga, Miloš Antica, Matković Anđurija, Meznyk Ivan, Nakić Vjera, Ostojić Anka, Ostojić Jozica, Panjkota Nikola, Pavlaković Ivo, Pecečić Gojko, Poša Jakov, Prgin Ivo, Radović Mate, Smođaj Anka, Skorić Miljenko, Miljuš Petar, Tabulov-Streljov Marija i Vlahović Vlaho. — Jedan kandidat je odbijen na godinu, a 6 je odgođen sud o zrelosti. — Mladim abiturientima srdačno čestitamo!

Ogromna orlovska proslava u Ljubljani. U nedjelju održan je u Ljubljani veliki slovenski pokrajinski orlovske slet prigodom otvorenja orlovske Stadion, najvećeg sportskog prostora na Balkanu, koji može da prima preko 40.000 gledalaca. Ujutro prošla je gradom ogromna povorka, u kojoj je bilo uniformiranih Orlova 3000, a Orlica 1800, uz brojne narodne nošnje, sa 40 zastava i 11 glazba. Povorka je bila po ulicama živo sklapirana i obasuta cvijećem. U poslijepodne održan je na Stadionu veliki nastup, kojemu su prisustvovali predstavnici kralja, velik broj predstavnika vojske i vlasti, a u ime vlasti dr Korosec, koji je bio burno pozdravljen. Nastupilo je 1600 Orlova, 800 Orlica i 400 naraštaja.

PAPIRNICA

kancelarijskog i školskog pribora
Jerolim Matačić pok. Petra
ulica Kralja Tomislava

Prodaja prvovrednih šibenskih razglednica — Novina. — Mapa 10/10 Kr. Poštanskih maraka i uputnica. Raznih tiskanica. Radničkih knjiga. Školskog pribora itd.

Uz najumjereno cijene.

**PUCKA TISKARA U ŠIBENIKU
BRAĆA MATAČIĆ POK. PETRA**

Prima na izradbu sve u tiskarsku
struku zasijecajuće radnje.
Uvezivanje knjiga i protokola.
Izradba brza i točna.
Uz najumjereno cijene.

Prima naručbe za izradbu štamplija, društvenih i športskih znakova, raznih rezbarija, štampa za sapunare i industrije, šumskih čekića, pečatnjaka, prijeponica (vigneta), izrade specijalnih štamplija za veterinar itd.

POKUĆSTVO
odlikovane tvornice
I. POVISCHIL, OSIJEK
dobijete kod :
STJEPAN V. KARKOVIĆ
Pokućstvo i tapetarska
radnja ŠIBENIK.

Dužnici platite dužnu preplatu!

**Gospodine ! Treba da posvetite pažnju
Vašoj vanjštini !**

To može svatko i sa skromnijim sredstvima. Pogledajte Vaš znaneo, koji podavaju veću pažnju svome vanjakome „ja“ - svojoj vanjštini. Oni imadu više uspjeha u životu no Vi! boli život, bolja mjesta, bolje društvo, više novaca, više sreće u životu. Ne stoji Vas ništa! ako zatražite naš bogato ilustrirani cijenik sa nekoliko tisuća slika i predmeta, jer mi Vam ga želimo na cij. zahtjev posve besplatno i franko. U tom katalogu naći ćete sve što je potpunom „Gentlemen“ potrebno - u najnovijim faconama i uz cijene, koje moraju svakome odgovarati, a ako ste oženjeni naći ćete sve ono što je potrebno Vašoj gospodiji i cijeloj obitelji. Pišite još danas na odio:

„MUŠKE MODE“ Najveće trgovske i otpremne kuće u S. H. S.
KASTNER i ÖHLER, ZAGREB br. 14.

Žadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

Podružnica Šibenik.

**BRZ. NASLOV: GOSPOBANK
TELEFON BR. 16. NOĆNI 6**

Podružnice: CELJE, DJAKOV, MARIBOR, NOVI SAD, KOČEVLJE, KRANJ, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 16.000.000

Ulošci nad Din. 300.000.000 — — — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAJUJE NAJPOVOLJNIJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.